

Leessuggesties | Onderwijsregio's en organisatienetwerken

Door: Joke Kiewiet-Kester, juni 2023

Inleiding

In de context van het onderwijs horen we vaak de term 'regio', maar wat bedoelen we daar precies mee? Hoe definiëren we een regio in het kader van onderwijsregio's en samenwerkingsverbanden? Deze leessuggesties bieden inzicht in relevante literatuur over de vorming van onderwijsregio's en de rol van organisatienetwerken. De bronnen zijn geselecteerd om je te helpen verder te verdiepen in dit complexe onderwerp.

Wat is een regio?

De term 'regio' wordt vaak gebruikt, maar wat houdt het precies in? Edith Hooge, Henno Theisens, Hasse van der Veen en Sietske Waslander schreven het tweeluik *De regio als bestuurlijk schaalniveau*. Dit tweeluik is een uitkomst van het eerste deelproject van de studie 'Sturen met Ruimte' naar regionale sturingsnetwerken in het onderwijs.

Hoofdpunten uit het tweeluik:

- **Definitie van een regio:** Wat wordt verstaan onder 'de regio'? Kan een regio ook een niet-geografisch concept zijn?
- **Bestuurlijk schaalniveau:** Hoe fungeert de regio als een schaalniveau voor bestuur en beleid? Hoe kan de overheid ermee sturen?
- **Internationale literatuurstudie en beleidsanalyse:** Het tweeluik omvat zowel een systematische literatuurstudie als een analyse van het beleidsdiscours over de regio in het Nederlandse onderwijs.

Leessuggestie

Hooge, E., Theisens, H., Veen, H. v. d., & Waslander, S. (2022). [De regio als bestuurlijk schaalniveau](#). Tilburg/Den Haag: TIAS School for Business and Society, Tilburg University / De Haagse Hogeschool

Organisatienetwerken en meta-netwerken

In de context van onderwijsregio's is het concept van organisatienetwerken van groot belang. Een organisatienetwerk is een groep van drie of meer *autonome organisaties* waarin wordt gewerkt aan het bereiken van een *gezamenlijke resultaat* die, gezien de *complexiteit van het vraagstuk*, geen van de partijen afzonderlijk kan waarmaken.

Patrick Kenis en Bart Cambré beschrijven in hun boek *Organisatienetwerken: de organisatievorm van de toekomst* hoe deze netwerken ontstaan, welke voordelen ze bieden, en hoe ze effectief kunnen worden bestuurd. Zoals zij stellen: *“Sommige vraagstukken vergen een totaal nieuwe benadering... vanuit een netwerk van relevante en noodzakelijke actoren die samen een oplossing creëren die geen van hen tot stand had kunnen brengen.”*

Naast hun boek is ook het veel geciteerde artikel *Modes of Network Governance: Structure, Management, and Effectiveness* (2007) van Keith G. Provan en Patrick Kenis interessant. Dit artikel bespreekt verschillende benaderingen van netwerk-governance en onderzoekt hoe netwerken kunnen worden gestructureerd en beheerd, en hoe deze keuzes de effectiviteit van het netwerk beïnvloeden. Als je wilt weten hoe zich dit in de afgelopen 15 jaar heeft ontwikkeld, kun je terecht bij een artikel uit het proefschrift van Steven van Oord: *Modes of network governance revisited: Assessing their prevalence, promises, and limitations in the literature.*

Een specifiek type organisatienetwerk dat relevant is voor onderwijsregio's is het meta-netwerk. Esther Klaster introduceerde deze term in haar proefschrift *Toward more effective regional networks*. Ze definieert een meta-netwerk als *“an informal, long-term network consisting of actors who, in varying constellations, form advisory committees and working groups for various public-policy issues through temporary, issue-specific opponent networks.”* Dit type netwerk is flexibel en dynamisch, waardoor het goed past bij de behoeften van onderwijsregio's, waar verschillende organisaties in wisselende samenstellingen samenwerken om gemeenschappelijke doelen te bereiken.

Belangrijke concepten:

- **Organisatienetwerken:** Doelgerichte samenwerking van drie of meer autonome organisaties die elkaar nodig hebben om gezamenlijk complexe vraagstukken aan te pakken.
- **Meta-netwerken:** Flexibele, langdurige netwerken waarin actoren op verschillende niveaus en in verschillende samenstellingen samenwerken aan publieke beleidskwesties.
- **Netwerk-governance:** Benaderingen van het structureren en beheren van netwerken, zoals besproken door Provan en Kenis, die cruciaal zijn voor de effectiviteit van organisatienetwerken.

Leessuggesties

- Kenis, P., & Cambré, B. (2019). *Organisatienetwerken : de organisatievorm van de toekomst*. Pelckmans Pro.
- Klaster, E. (2015). *Toward more effective regional networks, a multi-method study on top-down stimulated networks within the Dutch public-policy areas of education and employment*. (Proefschrift Universiteit Twente).
- Oord, S. v. d., Kenis, P., Raab, J., & Cambré, B. (2023). *Modes of network governance revisited: Assessing their prevalence, promises, and limitations in the literature*. *Public Administration Review*, 83(6), 1564-1598.
- Provan, K. G., & Kenis, P. (2007). *Modes of Network Governance: Structure, Management, and Effectiveness*. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(2), 229-252.

Toepassing op de onderwijsregio's

De concepten van organisatienetwerken en meta-netwerken zijn direct toepasbaar op de vorming van onderwijsregio's. Partnerschappen zoals Samen Opleiden & Professionaliseren (SO&P) en RAP-projecten vormen vaak overlappende netwerken die de basis kunnen vormen voor de nieuwe onderwijsregio's. Deze literatuur biedt handvatten voor het denken over hoe deze netwerken effectief kunnen functioneren en bijdragen aan nationale beleidsdoelen.

Deze leessuggesties zijn bedoeld als een startpunt voor verdere verdieping in de vorming van onderwijsregio's en de rol van organisatienetwerken daarin. We nodigen je uit om deze literatuur te verkennen en de opgedane inzichten te gebruiken in je eigen praktijk.

Heb je zelf suggesties voor interessante bronnen met betrekking tot de vorming van de onderwijsregio's die je wilt delen? Stuur dan een bericht naar platformsamenoopleiden@vo-raad.nl. We zijn benieuwd naar je bijdrage!